

activisme (het), g. mv., 1 het hebben van een actieve houding; 2 (theologie) zienswijze waarin voorrang wordt gegeven aan de daad; 3 (politiek) het met alle middelen streven naar een doel; in 't bijzonder het streven de Vlaamse kwestie in België met behulp van de bezettende macht (1914-1918) op te lossen

'Het creatief vermogen schuilt in de ruimte, de bouwstof in de aarde.' Met de jaren herken ik in de hanenpoten van mijn vader steeds vaker sporen. Kriskras verspreid over vodjes papier benoemen ze denkbeelden die hij in hout en steen wist vrij te kappen, bij te schaven, te polijsten. Tot ze even afgetekend als zachtaardig vorm gaven aan een onwankelbaar geloof, door de schroeiplekken van een wereldbrand nog scherper omljnd. Een geestrijk levenselixer voor wie wil zoeken. Naar onbegrensde schoonheid. In zijn ogen en handen de essentie van een mensenleven.

Hoewel hun wirwar ook al eens tot dromerig dwalen verleidt, wijzen ze me even vaak de weg, die sporen. Naar andere beelden, woorden en verklaringen. Naar vreemde tijd- en strijdperken, soms lichtjaren van hun bron verwijderd. Naar een citaat van de Antwerpse dichter bijvoorbeeld die elders in dit magazine begraven ligt, zijn naar het oeverloze schuivende verzen voor altijd verhoord door een gebeeldhouwde engel. 'De natuur schept de middelen tot haar doel. De kunst schept de middelen tot haar doel', schreef Paul van Ostaijen over het werk van de denkende kunstenaars die hij tot zijn vrienden rekende.

Ik liep deze zinnen tegen het lijf in het pas verdedigde proefschrift van de jonge vader met wie ik sinds kort een galerie (incl. haard) deel. Vurige verhalen over kunst ook. En wel meer ongekunsteldheden. Het is een vuistdikke studie over de moeizame doorbraak van de moderne kunstbewegingen in Vlaanderen tussen 1906 en 1933. En over het

ontstaan van een activistische tegentraditie. Over de woordkunstenaars dus, de schilders en de beeldhouwers die in het zog van Van Ostaijen de lenigheid van hun jonge geesten oefenden en – op een soms slappe koord – op zoek gingen naar nieuwe vormen voor een Nieuwe Wereld. Een ideale wereld die ook vandaag nog de actualiteit in haar hemd zet.

Deze jeugdige garde, de zelfverklaarde voorhoede van een betere maatschappij, nam in de jaren rond de Grote Oorlog geen genoegen met kunst om de kunst. Noch met politiek om de politiek. Met vorm om de vorm. Met slogans zonder fundamenteën of bewijzen. Artistiek wilde zij meer dan impressies die hooguit de smaakpillen van hippe, zelfvoldane burgers bevredigden. Deze avant-gardisten wilden geen parallele werkelijkheid in abstracte termen of kleurrijk keramiek. Of een zoveelste kopie van een geschiedenis waarvan de belangrijkste lessen onbegrepen bleven. Wat zij wilden, was verandering. Kunst die

dichter bij het volk stond. De creatieve blauwdruk van een maatschappij waarin ieder vrij kon ademen. Een waarlijk nieuwe werkelijkheid.

Die kon alleen gevonden worden door na te denken. En actie te ondernemen. Te strijden. Te scheppen. Te zijn. Met de geest en in de geest. In navolging van het artikel van de Duitse schrijver

Heinrich Mann over *Geist und Tat* had zijn landgenoot Kurt Hiller het begrip '*Aktivismus*' nader omschreven. Als een pleidooi voor de macht van die *Geist*, in de genuanceerde diepten van de Duitse taal zowel het verstand als de ziel omvattend. Onderwijs, pacifisme en vrijheid van meningsuiting waren de levensaders van Hillers programma, dat tussen 1905 en 1920 binnen en buiten Duitsland een groot stuk van de intellectuele linkerflank mobiliseerde.

In het vlakke land dat het onze is, zadelde de tijd het activisme op met een negatieve bijklank. Toch gaat de geschiedschrijving kort door de bocht als ze er uitsluitend Vlamingen mee bestempelt die tijdens de oorlog toenadering tot de bezetter zochten om Vlaamse zelfbeschikking te bewerkstelligen. Hun drang naar voren was namelijk vaak even Vlaams als universeel, hun eis voor meer voor geest vaak even politiek als esthetisch als ethisch. Hun activisme was, zoals ook de titel van Hillers artikel luidde, een filosofie van het doel. Zeker, zo wilden som-

Ai Weiwei. Ac

migen blijven geloven, bezat kunst de kracht om de geest te bevrijden en de maatschappij te veranderen. Op zijn minst om met de bouwstof in de aarde iets te scheppen in de eindeloze ruimte. Iets essentieels. Een toonbeeld van een betere wereld bijvoorbeeld. | Ewald Peters

activist

AI WEIWEI, ACTIVIST

Met zijn radicale kritiek op mensenrechtenschendingen, machtsmisbruik en het verregaande toezicht van de Chinese autoriteiten, groeide Ai Weiwei uit tot een van de belangrijkste hedendaagse kunstenaars. Hoewel hij vaak gekarakteriseerd wordt als een dissident, ziet hij zijn activisme en kritiek op de Chinese overheid vooral als een verdediging van de universele rechten van meningsuiting en vrijheid van expressie. Deze expo biedt een overzicht van zijn actuele visuele kritiek.

AI WEIWEI. MIRROR

Tot 18.02.2018

FOMU

Waalsekaai 47, Antwerpen

www.fomu.be